

Boázó Dagi Fadugó

Baranyai Kata, Veres Zsuzsanna

konzulens: Kemes Balázs DLA

BME Építészmérnöki kar, Középülettervezési tanszék

TDK 2021

BOÁZÓ DAGI FADUGÓ

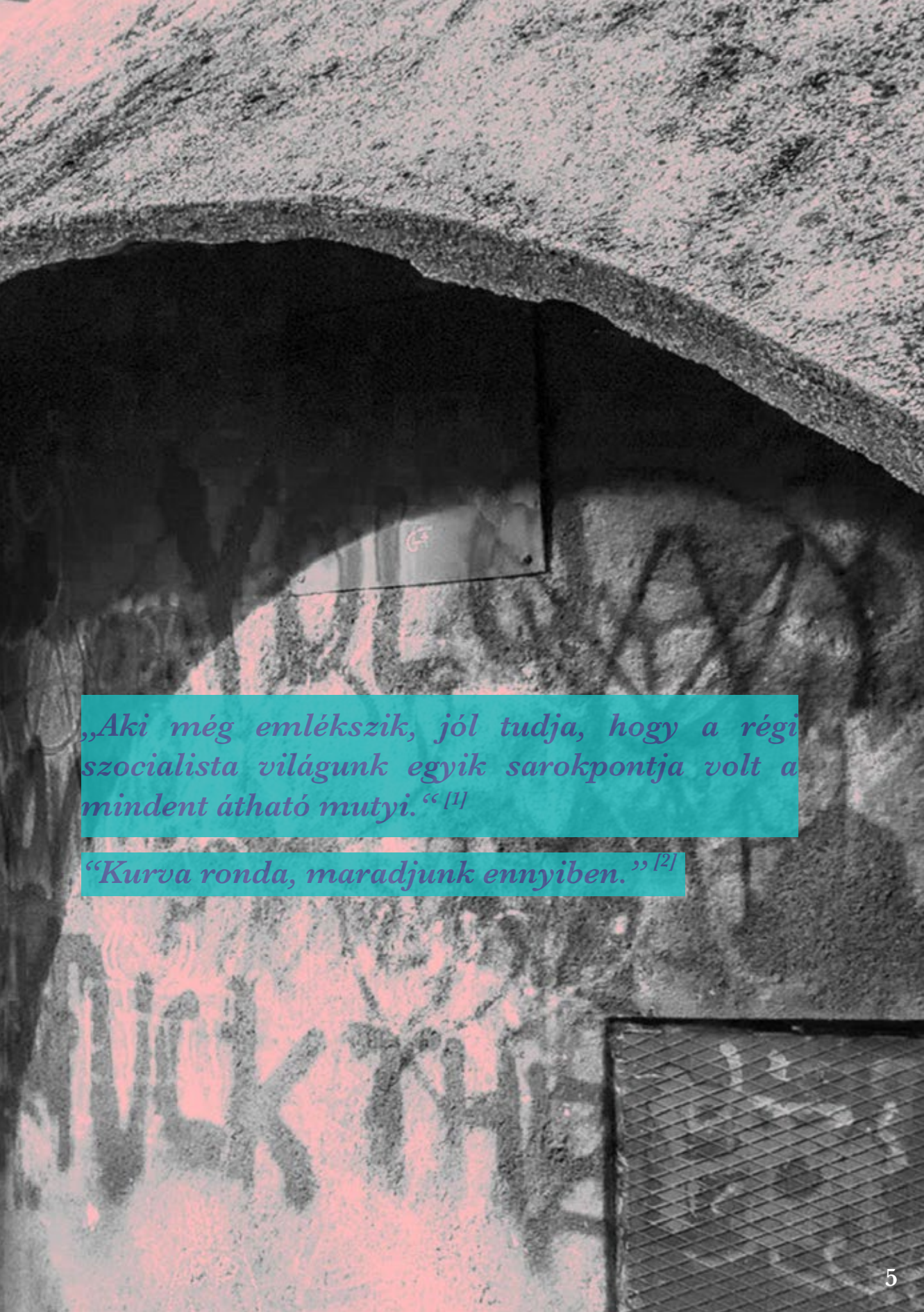

www.boazodagifadugo.hu

A modern hagyatékok körül keringő konfliktushelyzet. Jelenleg a nosztalgia és a progresszió, vagyis a visszavágyódás és az előrehaladás közötti őrlődés időszakát éljük. A történelemhez való viszony, a történelmi muníció kérdése egy olyan problémakör, amellyel az élet különböző területein – többek között az építészetben is – nap, mint nap szembesülhetünk. Ma Magyarország társadalmának, Közép-Európa több országához hasonlóan súlyos dilemmát jelent a szocializmus időszakának feldolgozása és a letűnt kor történelmi emlékezete. Az épületek megítélése túlmutat a „kinek tetszik, kinek nem, ki szereti, ki nem” kérdéseken. Sokak számára a kor

hagyatékai a diktatúra és az elnyomás lenyomataiként, szimbólumaiként jelennek meg. A korábbi rendszer értékeinek elutasítása miatt – a modern építészet szocialista ideológiákkal történő összeolvasztása révén – a modern épített örökség is sok esetben negatív megítélés alá kerül. A totalitárius ideológiák korában született objektumok stigmatizált termékekké válnak, és a népesség egy részében negatív emlékeket idéznek elő, egy elfeledni kívánt kor produktumait jelentik csupán.

„Aki még emlékszik, jól tudja, hogy a régi szocialista világunk egyik sarokpontja volt a mindent átható mutyi.”^[1]

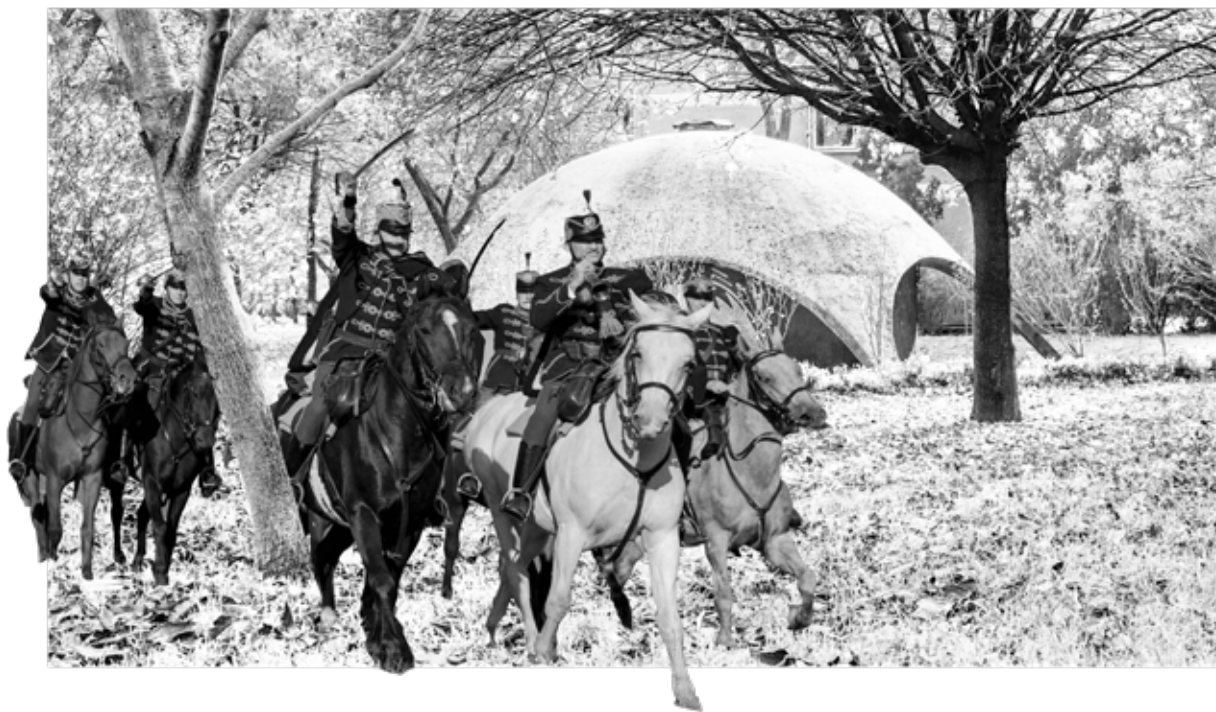
„Kurva ronda, maradjunk ennyiben.”^[2]

A valóság azonban ennél jóval árnyaltabb, amit jól mutat a második világháború után kialakult lakhatási válság esete. Az ipar által felkínált munkalehetőség reményében egyre többen érkeztek a fejlődő és újjáépülő fővárosba, melynek következtében a fennálló lakáshiány újra aktuálissá vált és fokozottan előtérbe került. A budapesti lakóházak jelentős része megromgálódott, vagy teljesen megsemmisült a háborúban, emiatt sokan lepusztult lakásokba, nyomornegyedekbe kényszerültek. A megoldást a gyors, jó minőségű, de alacsony költségvetésű tömeges lakásépítés jelenthette volna, azonban a Rákosi-korszakban nem igazán vettek tudomást a problémáról, ami tovább nehezítette a lakáskérdést. Ezen felül a szovjet megszállás idején állami tervezőirodákba kényszerített építészeknek kötelezővé tették a szocreál stílus követését, így ha létre is jött néhány lakótelep ebben a szellemben, építésük hosszadalmas és költséges volt. A változás csak Sztálin halála után vette kezdetét, amikor is az építészek nagyobb mozgásteret kaptak, így megindulhatott a tömeges lakásépítés. A cél az volt, hogy olyan típusú házakat tervezzenek, amelyek sok férőhelyet biztosítanak, valamint gyorsan, olcsón és egyszerű technológiával fel lehet építeni. A panelépítési láz mellett így jött létre a Kiss Albert és Pomsár János által tervezett beépítés, az Óbudai Kísérleti Lakótelep is, amely megítélésakor megfigyelhetünk róla, hogy bár moshá korszakban épült, alapvetően jó szándékkal, és megfelelő igényességgel közelítette meg a lakhatási problémát.

„Építészek! Haladó értelmiségiek! Szimpatizánsok és barátaink! A fennálló rezsim egyre gátlástalanabb, egyre eszelősebb antimodernista bontási dühe látván egyértelműen megérett a helyzet arra, hogy közelmúltbeli épített örökségünket, apáink, nagyapáink progresszív munkáit fegyverrel védjük meg, akár életünk árán is! Ennyivel tartozunk nekik! FEGYVERBE!“ ^[3]

A másik oldalon az épített örökségek felértékelődésének globális folyamatát tapasztalhatjuk.

Egyre többen nyúlnak vissza régebbi korok emlékeihez és próbálják meg beemelni őket a köztudatba. A társadalom ezen része úgy tekint a rendszerváltás előtti időkből ránkmaradt reliktumokra, mint megvédendő értékekre. Fontosnak tartják, hogy hitelesek maradjunk, ne használjuk el a környezetünket, és igyekezzünk megvédeni a kollektív emlékezetet a széteséstől, hiszen a modern örökségek is a kultúránk szerves részét képezik.

Az „Umojenie“ kifejezés a lengyel származású Jacek Purlch-tól származik, amely magyarra fordítva

annyt tesz: „a korábbi ellenséged örökségét tedd a sajátoddá“.^[4]

Véleménye szerint akkor juthatunk tovább a fentebb tárgyalt nehézségeken, ha a tolerancián túl ki tudjuk tágítani a világnézetünket. Ahhoz, hogy fel tudjuk dolgozni a disszonáns korszak negatív emlékeit, nem szükséges egyetértenünk a korábbi rezsim nézeteivel, azonban máshogy kell tekintenünk a múltban létrejött, és a mai napig velünk élő hagyatékokra. A változáshoz érett nemzetre van szükség.

Ám ahelyett, hogy a különböző nézeteket valló oldalak a konfliktus elsimításával foglalkoznának, egyre élesedni látszanak az ellentétek.

„Én itt energiát próbálok beletenni abba -mindannyiunk érdekében-, hogy tágítsam az Ön(ök) perspektíváját, párbeszédet kezdeményezzek, de Ön(ök) -úgy látszik- sajnos nem hajlandó(ak) szövegeket, képeket értelmezni, elmélyedni, marad(nak) a zsigeri ösztön-élményeiknél, ahhoz görcsösen ragaszkodva.“^[5]

*„Koszonom a kiserletet a
perspektivam tagitasara, de
sajnos mindezt merlegelve
(tagitasi kiserlet előtt
is azért elég tag volt a
perspektivam úgy itelem)
azt kell mondanom hogy:
koszonom, de nem kerek
belole.“^[6]*

Szeretnénk a környéken élőkkel párbeszédet kezdeményezni, hogy ők is részeseivé váljanak a modern építészetről szóló elmélkedésnek. Ma a környezetünkben lévő változások egyre gyorsabb ütemben zajlanak. Bár mindez a szemünk láttára történik, figyelmünkkel napról napra végig tudjuk kísérni az átalakulás folyamatát, mégis sokszor olyan távolinak, hatáskörünkön kívülnek érezhetjük őket. A közvetlen közelünkben lejátszódó, de tőlünk függetlennek vélt folyamatok a bizonytalanság, esetlegesség és kiszolgáltatottság érzetét keltik, csupán csak elfogadni és elviselni tudjuk a változást. Alapvető emberi igényünk, hogy rendelkezessünk környezetünk felett, szabadon formálhassuk, alakíthassuk a minket körülvevő tereket.

Akkor érezzük egy helyen otthon magunkat, ha azt tapasztaljuk, hogy mi is hatással vagyunk alakulására. A témával kapcsolatban tudományos írások is születtek, Lefebvre arról írt, hogy a tér társadalmi konstrukció ^[7], Bugovics szerint pedig ^[8] a területfejlesztésnek nem csak a térre, hanem a társadalomra is koncentrálnia kell. Ebből kifolyólag amennyiben egy terület fejlesztése az ott élők igényeitől eltérő módon történik, a lakosok elidegenedhetnek a területtől, nem érezhetik azt sajátjuknak, és nem tekintik saját otthonuknak.

*„Fővárosunkban egyre gyakrabban tűnnek el
a második világháború utáni magyar építészet
értékeit jelentő épületek.”^[9]*

Egy olyan platform létrehozására szeretnénk kísérletet tenni, ahol létre tud jönni egy megértésen alapuló együttműködés. Szükségét éreztük annak, hogy a modern épített örökségről szóló diskurzus számára egy önálló kommunikációs platformot hozzunk létre, ami egyben gyűjtőhelyként is szolgál az épületekről már korábban publikált írásoknak, képeknek, videóknak. A Boázó Dagi Fadugó a humor és a színes grafikai eszközök segítségével sok emberhez el tud érni, nagyobb közösséget meg tud szólítani, és be tud vonni a közös gondolkodásba, könnyebben értelmezhetővé és befogadhatóvá teszi a témát. A közösség szélesebb körű bevonása reményeink szerint ki tudja zökkenteni az embereket a kezdeti berögződéseikből, hogy nyitottabbak legyenek más nézetekre is.

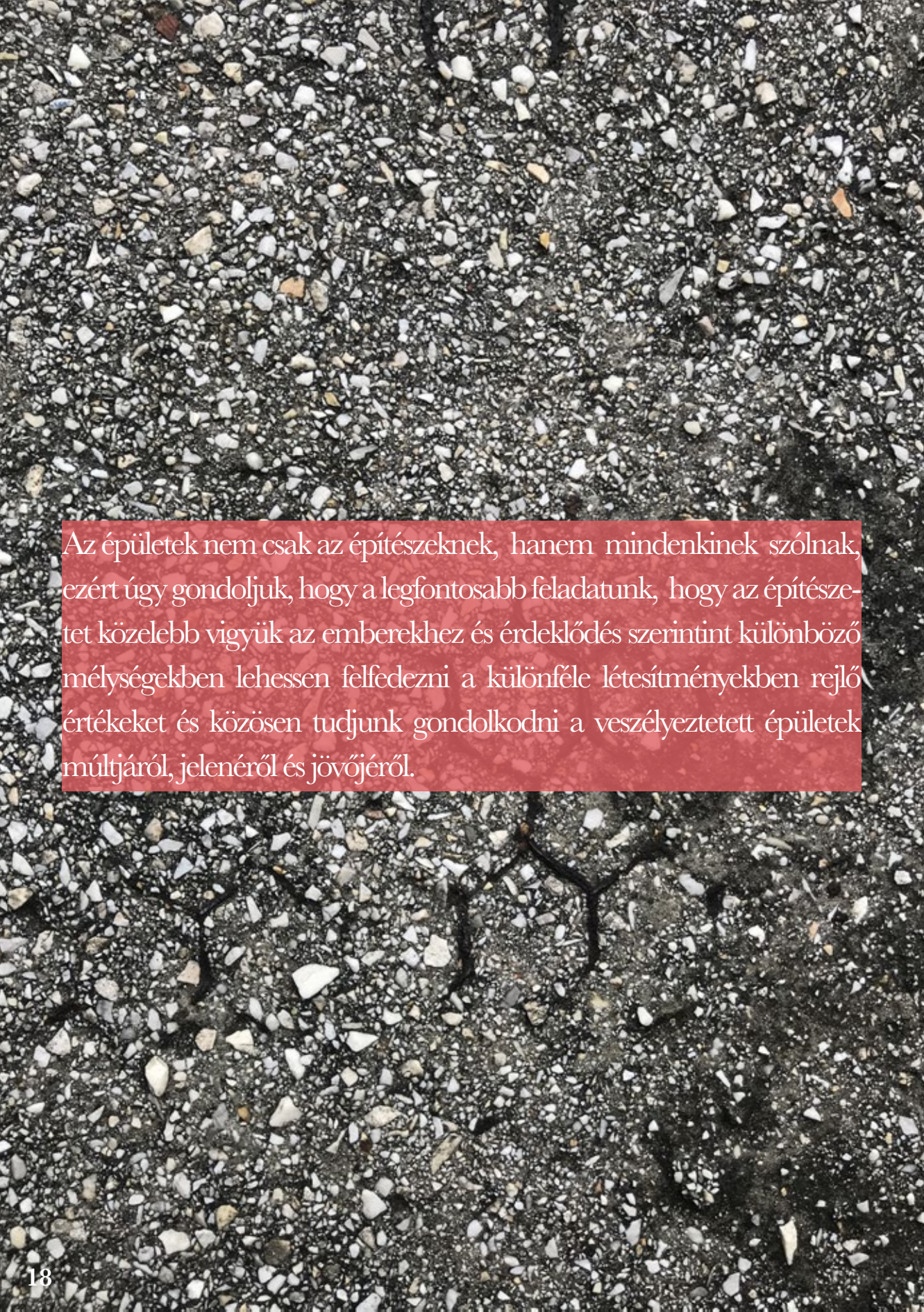
Egyre több területen fogalmazódik meg az igény, hogy ne csak a szakmai, hanem a használói közeg is részesevé váljon a diskurzusnak. Azonban nem építésként sokszor nehéz megfogalmazni, hogy mi is tetszene. A honlapra látogatónak lehetősége lenne arra, hogy a szavakon túl könnyed hangvétellű, játékos formában is kifejezze gondolatait az adott témával kapcsolatban. Az oldal tehát egyfajta élmény alapot nyújtana, ahol személyes kötődés tud kialakulni, és szóhoz juthatnak azok is, akik nem vesznek részt kommentháborúkbán.

A felületet könnyen átláthatóra, kényelmesen kezelhetőre terveztük, kevés kattintással el lehet érni a legfontosabb információkat, így a technológia vívmányait kevésbé ismerő, de a téma iránt érdeklődő közönség is gond nélkül be tud kapcsolódni a beszélgetésbe.

A Fadugó a kommunikáció mellett edukációs platformként is szolgálna, ahol a modern építészeté a főszerep, és ahol a korban született, különböző sorsra jutó épületekkel lehet szakirodalmon és rendezvényeken keresztül megismerkedni. Ezzel segítenénk, hogy az értelmezés síkja közel azonos lehessen a szakma és a laikusok között. Az oldal egy kísérlet is arra, hogy az ilyen és ehhez hasonló kezdeményezések milyen lokális válaszok és reakciók születését indukálják.

**WWW.
BOAZO
DAGI
FADUGO
.HU**

The background of the entire page is a close-up photograph of dark grey gravel or crushed stone. The stones are of various sizes, from small pebbles to larger, angular fragments. A semi-transparent red rectangular box is positioned in the center of the image, containing white text. The text is in a serif font and is left-aligned within the box. The overall composition is simple and focuses on the contrast between the natural texture of the gravel and the solid color of the text box.

Az épületek nem csak az építészeknek, hanem mindenkinek szólnak, ezért úgy gondoljuk, hogy a legfontosabb feladatunk, hogy az építészeti közelebb vigyük az emberekhez és érdeklődés szerintint különböző mélységekben lehessen felfedezni a különféle létesítményekben rejlő értékeket és közösen tudjunk gondolkodni a veszélyeztetett épületek múltjáról, jelenéről és jövőjéről.

Boázó Dagi Fadugó

is my past, present and future.

B U A I Ó
Ó Á Z O D G
G F AD

B O Z U Ó
Á D A I
Ó F G A G D

BOÁZÓ
DAGI
FADUGÓ

[1]: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság // Teherelosztó: az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság újabb állásfoglalása / Vélemények, @sassy, 2020.05.13.

Építészforum, 2020. <https://epiteszforum.hu/az-icomos-magyar-nemzeti-bizottsag-allasfoglalasa-a-budavari-orszagos-villamos-tehereloszto-epuletenek-lebontasaval-kapcsolatban>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[2]: Órfi József // Ha Ybl tervezte volna a villamos teherelosztót a Budai Várban, senki nem akarná most elbontani / Vélemények, @Novák Imre, 1 éve

Égigérő Építész, 2020. https://egigeroepitesz.blog.hu/2020/04/28/ha_ybl_tervezte_volna_a_villamos_tehereosztot_a_budai_varban_senki_nem_akarna_most_elbontani

(utolsó elérés 2021. 11. 02.)

[3]: Somogyi Krisztina // Mégis lebontják? - Végveszélyben Virág Csaba vári épülete / Vélemények, @ferrochrom, 2020.11.30.

Építészforum, 2020. <https://epiteszforum.hu/megis-lebontjak-vegveszelyben-virag-csaba-vari-epulete>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[4]: Kaszás Ivett–Pálóczi Réka // Közép-Európa „nem kívánt” öröksége és a rossz irányba folyó Duna - HERITO 29 + 31, SZIFOnline <https://www.szifonline.hu/kritika-essze/folyo-irat-mentes/2529-kozep-europa-nem-kivant-oroksege-es-a-rossz-iranyba-folyo-duna-herito-29-31-lapszemle-2021-03-17>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[5]: szerk.: Kovács Dániel // Mit látunk benne? 19 vezető építész a Teherelosztóról / Vélemények, @ellzoll, 2020.05.14.

Építészforum, 2020. <https://epiteszforum.hu/17-magyar-epitesz-a-teherelosztorol>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[6]: szerk.: Kovács Dániel // Mit látunk benne? 19 vezető építész a Teherelosztóról / Vélemények, @maroka, 2020.05.14.

Építészforum, 2020. <https://epiteszforum.hu/17-magyar-epitesz-a-teherelosztorol>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[7]: LEFEBVRE, H. (1991) // The production of space. Oxford. Basil Blackwell. 454 p.,

idézi: PAP, Á. (2014): Az épített örökség és a helyi identitás kapcsolatának cselekvőközpontú földrajzi vizsgálata budapesti mintaterületeken. Doktori (PhD) értekezés. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Földtudományok Doktori Iskola Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/2243/1/Pap%20Ági_doktori%20disszertáció.pdf

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[8]: BUGOVICS Z. (2007) // Társadalom, identitás és területfejlesztés. Budapest. L'Harmattan Kiadó. 320 p., idézi:

PAP, Á. (2014): Az épített örökség és a helyi identitás kapcsolatának cselekvőközpontú földrajzi vizsgálata budapesti mintaterületeken. Doktori (PhD) értekezés. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Földtudományok Doktori Iskola Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/2243/1/Pap%20Ági_doktori%20disszertáció.pdf

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

[9]: szerk.: Kovács Dániel, Winkler Márk // Mi lesz a sorsa az óbudai kísérleti lakótelep emblemikus gázfogadójának?

Építészforum, 2020. <https://epiteszforum.hu/gazfogado-az-obudai-kiserleti-lakotelepen>

(utolsó elérés: 2021. 11. 02.)

A képek saját illusztrációk.

